

Nō nakua tonu nei ka kōrero whānuitia te Kura Kaupapa Māori; tokomaha hoki ngā mātua kei te pīrangi kura pēnei mō ā rātou tamariki. Engari, kāore anō pea kia tino mārāma ki te iwi whānui he aha te āhua o tēnei tūmomo kura, he aha hoki tōna rerekētanga ngā Kura Reorua, me ētahi atu o ngā kura.

Nō whea te ingoa nei “Kura Kaupapa Māori”? Ki taku mōhio nā Pita Sharples o te Marae o Hoani Waititi, i whakahua hei kupu whakamārama i te āhua me te tūhāhā o te Kura o Hoani Waititi nā rātou o te marae o Hoani Waititi i whakatū. I tūhāhā ai taua kura nā te mea e hāra nō te Tari Mātauranga te whenua, te wharekura me ngā kaiwhakaako. Nō muri mai ka tīmata ko te Kura o Hoani Waititi me tō Ruamatā. Ko tērā i tū anō ki runga marae engari nā ngā mātua o ngā tamariki i whakatū. Kātahi ka tū ko te Kura o Waipareira, engari ko tēnei i tipu mai i tōna Kōhanga Reo. Otirā, he kura tūhāhā anō rāua. Nā ēnei kura e toru i para te huarahi, hāunga e whai ana ia kura i tāna ake kaupapa. I tua atu o ēnei kura, kua tīmata kē ētahi o ngā Kura Reorua ki te rumaki i ētahi o ā rātou tamariki i roto i te reo, me tō rātou whakahuahua he Kura Kaupapa Māori tō rātou kura. Kotahi pea te āhua ōrite o rātou katoa, arā, ko te whakaponu ko te reo Māori anake te reo kōrero, te reo tuhi me te reo whakaako o roto i tō rātou kura.

I roto i ngā hurihanga nui mō ngā kura katoa i raro i te kaupapa “Ngā Kura mō Āpōpō” i whakatauria he “Rōpū Mahi mō ngā Kura Kaupapa Māori”. Kātahi anō pea ka mau te ingoa nei, “Kura Kaupapa Māori” mō ēnei kura katoa. Heoi anō, nā John Tāpiata i whakatū te rōpū nei hei whakatakoto kaupapa e whai mana ai ngā kura nei i roto i te Ture Mātauranga.

Ko te rōpū nei nō ngā Kura Kaupapa Māori o taua wā me rātou e āhua tautoko ana i taua kaupapa. Otirā nā rātou i whakatakoto ngā kōrero e taea ai te kī he aha te Kura Kaupapa Māori; nā rātou anō i whiriwhiri, i whakatakoto te kaupapa ārahi i ngā Kura Kaupapa Māori i roto i ā rātou mahi. Koia tēnei ko te Aho Matua. Nō reira, i runga i te pātai he aha te Kura Kaupapa Māori, ka taea te kī ko ēnei ōna āhua:

1. He whānau Māori te hunga whakatū, whakahaere, pupuri i te mauri o te kura, e.g. Kōhanga Reo, Komiti Marae, mātua o ngā tamariki, Komiti Whakahaere rānei.

2. Ko te reo Māori te tino reo o te kura.
3. Ko te “Aho Matua” te kaupapa ārahi o te kura.
4. I tīmata mai te kura i waho o te Manatū Mātauranga.
5. E hāpaitia ana ngā mahi o te kura i raro i ngā tikanga me ngā āhuatanga ako a te Māori.

Ko ēnei rā ngā whakatau a te Rōpū Mahi mō ngā Kura Kaupapa Māori. Mehemea i mutu mai i konei kua pai noa iho. Kāore, he whakaaro kē tō te Manatū, he whakaaro kē tō te Kāwanatanga, he whakaaro kē tō wīwī tō wāwā. I te mutunga, waimeha noa iho te pūrongo a te Rōpū Mahi i whakatakototia ki te aroaro o te Minita Mātauranga me te Kāwanatanga. Mehemea kāhore te komiti mō ngā Kura Kaupapa Māori o Tāmaki-makau-rau i rāpaki i a rātou hei tauā āki i te Minita me te Kāwanatanga kua tino mate tēnei take nui. Nā tō rātou kaha i uru ai te Kura Kaupapa Māori ki roto i te Ture Mātauranga o 1989.

Nā, kua whai mana ngā Kura Kaupapa Māori i roto i ngā ture o te motu, hāunga kei te Minita Mātauranga tonu te mana whakatū. Otirā, i runga i ngā tono a tēnā kura, a tēnā kōhanga reo, a tēnā whānau, mō tētahi kura kaupapa Māori mō rātou, kei te Minita te tikanga. Nā te mea, ko Maris O'Rourke te waha me te tino kaimahi a te Minita, he mana anō kei a ia, arā, he mana whakaae, whakahē, whakakore rānei. Nā reira kia tūpato tātou Māori mā.

E ai ki ngā kōrero kāore a Maris i te pīrangi whakapau moni mō ngā kura kaupapa Māori te take. Heoi anō nā te mea kua takoto te ture, kāore e kore ka whakaetia ētahi kura kaupapa Māori, āra, ko ngā mea he iti te whakapau moni. Pai kē tana huri ko ētahi o ngā Kura Manatū hei kura kaupapa Māori, tērā ko te hāpai i ētahi o ngā kura tūhāhā o waho.

Nā reira, he inoi tēnei ki ngā Kura Reorua kia kaua rātou e tere tono kia huria rātou hei Kura Kaupapa Māori. Kei te haramai tonu hoki ā rātou pūtea moni. Kāore he rerekētanga o tēnei mehemea ka huri kura kaupapa Māori rātou. Ko ngā kura tūhāhā o waho e kī ana ka raru kē ko rātou; waiho kia tū pakari rātou kātahi pea ka pai te tono.